

EKOTEOLOGIA, CZYLI JAK PO CHRZEŚCIJAŃSKU TROSZCZYĆ SIĘ O ŚRODOWISKO

Cele lekcji – wymagania ogólne

- pogłębienie zrozumienia wkładu nauczania Kościoła katolickiego w ochronę środowiska naturalnego;
- rozwijanie postawy troski o stworzony świat.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

Uczeń:

- podaje definicję ekologii;
- omawia różne podejścia do ekologii i poddaje je krytycznej analizie;
- wyjaśnia, jak ma się ekologia do czerpiących z niej ideologii;
- wyjaśnia stosunek Kościoła wobec problemów ekologicznych;
- uzasadnia tezę, że „nie ma ekologii bez właściwej antropologii”.

Wartości

- kształtowanie postawy odpowiedzialności za stworzony świat.

Propozycja realizacji

Wprowadzenie

Metoda – pogadanka. Nauczyciel inicjuje rozmowę pytaniami: „Do jakich proekologicznych działań jesteśmy zachęcani na co dzień – w domu, szkole, na ulicy itd.?”; „W jakich akcjach ekologicznych uczestniczyliście, o jakich słyszeliście?”.

Spontaniczne odpowiedzi uczniów zapisywane są na tablicy. Następnie nauczyciel prosi o wskazanie tych działań, które wynikają z naszych decyzji i przekonań, oraz takich, do których jesteśmy zobowiązani m.in. regulacjami prawnymi. Na zakończenie uczniowie odpowiadają na pytanie o poziom świadomości ekologicznej wśród młodych Polaków.

Podsumowanie: ekologia jako nauka biologiczna zajmuje się zjawiskiem życia, w szczególności interakcjami pomiędzy organizmami oraz między nimi a środowiskiem. Ochrona środowiska jest istotna nie tylko dla naukowców. To także ważna kwestia dla młodego pokolenia angażującego się, np. w Młodzieżowy Strajk Klimatyczny, a także szerokich grup społecznych, w tym partii politycznych, które sprawy ekologii włączają w swój program ideologiczny. Kwestie ekologiczne mają ponadto wymiar globalny, o czym świadczą międzynarodowe regulacje w dziedzinie ochrony środowiska.

Rozwinięcie tematu

Metoda – klasowy parlament. Zadaniem uczniów będzie udział w głosowaniu w „klasowym parlamencie”. Nauczyciel daje każdemu uczniowi kartkę z krótką informacją na temat jednego z trzech fikcyjnych stronnictw, jakie uczeń będzie reprezentować w trakcie głosowania (załącznik 1). W alternatywnej wersji ćwiczenia klasę można podzielić na trzy grupy-partie. Kwestie poddawane pod głosowanie powinny dotyczyć współczesnych problemów ekologicznych, mogą pochodzić z pogadanki z początku lekcji lub z materiału 2. Nauczyciel zapisuje wyniki głosowania (za, przeciw, wstrzymało się) na tablicy. Głosowanie można poprzedzić krótkimi wystąpieniami przedstawicieli każdego z ugrupowań na wzór debaty parlamentarnej.

Nauczyciel z uczniami omawia ćwiczenie. Propozycje pytań:

1. Co było istotne dla waszego ugrupowania? Jak myślicie, jakimi wartościami kierowali się politycy głosujący inaczej niż wy?
2. Czy waszym zdaniem istnieją ugrupowania, które głoszą podobne wartości co wasze wymyślane partie? (można w tym miejscu skorzystać z podręcznika, tabela na s. 324).
3. Jakie jest wasze prywatne zdanie na temat głosowanych kwestii. Czy wspieralibyście któreś z fikcyjnych ugrupowań?
4. Czy dobrze się stało, że kwestie ochrony środowiska stały się częścią gry politycznej zamiast debaty naukowej?
5. Jakie konkretnie problemy ekologiczne można rozwiązać proponowanymi w głosowaniu działaniami?
6. Jakie widzicie szanse i zagrożenia w upolitycznieniu kwestii ekologicznych?
7. Co Kościół ma do zaoferowania światu w kwestii ochrony środowiska?

Przy ostatnim pytaniu nauczyciel prosi uczniów o skorzystanie z fragmentów podręcznika: *Komentarz* (podręcznik, s. 325) oraz *Kościół naucza* (podręcznik, s. 326) w celu sformułowania pełniejszej odpowiedzi.

Podsumowanie: wśród wielu podejść do ochrony środowiska można wyróżnić kierunki „biocentryczne” i „antropocentryczne” – mniej lub bardziej radykalne. Na rzeczywiste problemy środowiska naturalnego próbuje się niekiedy odpowiedzieć działaniami ideologicznymi, które mogą być moralnie naganne, ponieważ naruszają ludzką wolność i godność. Nawet najszczytniejszy cel nie może być realizowany niegodziwymi środkami.

Kościół podkreśla wyjątkowość człowieka, który jako istota rozumna i wolna wyróżnia się ze świata stworzeń. Choć potrafi bez opamiętania niszczyć przyrodę, potrafi również kształtować i chronić środowisko, w którym żyje. Bez właściwej antropologii nie będzie dobrej ekologii. Wierzący mają moralny obowiązek troski o „wspólny dom” w poczuciu odpowiedzialności wobec przyszłych pokoleń, powinni też odejść od rozbuchanego egoizmu, konsumpcjonizmu i materializmu.

Zakończenie

Wspólnie odczytywana jest modlitwa św. Franciszka z Asyżu, którego papież św. Jan Paweł II ogłosił patronem ekologów (podręcznik, s. 327).

Notatka

Ekologia bada relacje między organizmami żywymi a środowiskiem, w którym się rozwijają. Stworzony przez Boga świat jest darem dla człowieka. „Panowanie człowieka na ziemi” nie oznacza absolutnego prawa korzystania z dobrodziejstw świata przyrody według własnego uznania. Rolą człowieka jest troska o stworzenia Boże i roztropne dysponowanie zasobami planety ze szczególnym uwzględnieniem przyszłych pokoleń.

Korelacja z edukacją szkolną

- wiedza o społeczeństwie – globalizacja, jej wymiar ekologiczny;
- etyka – kwestie bioetyczne, ekologia.

Inne możliwości realizacji

Metoda – praca z filmem. Uczniowie na podstawie materiału filmowego <https://www.youtube.com/watch?v=7CJS2dHEEeE> (dostęp: 8.04.2022) proszeni są o przygotowanie informacji na temat podejścia różnych religii i wyznań do problemów ekologicznych. Nauczyciel może klasę podzielić na grupy:

1. Grupa 1 – judaizm.
2. Grupa 2 – katolicyzm.
3. Grupa 3 – prawosławie.
4. Grupa 4 – protestantyzm.

Po zakończeniu filmu zapisywane są na tablicy podobieństwa i różnice w podejściu religii i wyznań do ochrony środowiska naturalnego. Tę część lekcji można zakończyć dyskusją na temat niebezpieczeństwa ubóstwienia przyrody, czyli nowej formy bałwochwalstwa, jaka pojawia się w świecie bez Boga.

Podsumowanie: różne religie i wyznania podkreślają wyjątkowe miejsce człowieka w świecie. Choć cały świat przyrody jest dziełem Boga, ale to człowiek jest Bożym dzieckiem, któremu Stwórca powierzył świat, aby się nim opiekował. Ekologia nie może być ponadświatową religią z Ziemią traktowaną jak bóstwo.